

Új moralisták, farizeusok (32. rész)

„Vére rajtunk s fiainkon” · Az antiszemitizmus elleni harchoz nincs szükség antiszemitára

Mottó: „The best business is the Shoa business”
(Graffiti Bronxban)

BAYER ZSOLT

V iszonylag kevesen lehetnek, akik szerint a hetvenes években az Egyesült Államokban tombolt az antiszemitizmus. Megnyugtató ez a tény, mert azt mutatja, hogy az emberiség nagyobb része (talán túlnyomó többsége) mégiscsak normális, a fogalom átvitt és orvosi értelmében egyaránt. Fenti állítás azonban magában hordozza azt is, hogy az emberiség egy kis része abnormális, lelki és szigorúan orvosi értelemben egyaránt. Róluk szól az alábbi írás.

New York, hetvenes évek eleje

New Yorkban, valamikor a hetvenes évek elején, egy bulvárújság címlapján megjelent egy karikatúra. A rajz Henry Kissingert ábrázolta, nem éppen behízelgő módon. Egészen pontosan úgy, mint egy „talpnyaló, gyáva, erőszakos, hízelgő, zsarnoki, felkapaszkodott, ördögi manipulátort, önértékelési zavarral küzdő sznobot, önuralom nélküli és hataloméhes alakot”. Meg kell jegyeznünk, aki egy karikatúrában ennyi tulajdonságot bírt összeszűriteni és megjeleníteni, az csak Leonardóhoz mérhető zseni. Miképpen meg kell jegyeznünk azt is, hogy a

antiszemitizmus ürügyén mesterségesen gerjesztett hisztéria több célt is szolgált. Növelte Izrael ázsioját, mint az amerikai zsidóság utolsó menedékét – ha úgy adódik. Ezenkívül az állítólag az antiszemitizmus ellen harcoló zsidó szervezetek adománygyűjtő felhívásai is kedvezőbb fogadtatásra találtak.” (Norman G. Finkelstein: A holokauszt-évtár – Gondolatok a zsidó szenvedés tökéletesítéséről; Kairosz Kiadó, Budapest, 2003.)

Kissinger nem elég

„Az antiszemita nincs irigylésre méltó helyzetben” – jegyezte meg Sartre. „Életbevágó szüksége van az ellenségre, akit el akar pusztítani” – idézi a francia író Finkelstein, majd így folytatja: „E zsidó szervezetek esetében a megállapítás fordítottja legalább ennyire igaz. Mivel antiszemitákból szűkös a kínálat, a nagyobb »harcoló« szervezetek – különösen az ADL és a Simon Wiesenthal Center – között késhegyre menő viták robbantak ki az utóbbi években.”

Hát igen.

S hogy a szűkös antiszemita-felhozatalt miképpen lehet tágítani, lássuk a másik példát, amellyel az 1974-ben megjelent új antiszemitizmust bemutató és főképpen propagáló tanulmány igazolja saját elméletét. A The New Anti-Semitism címet viselő, 1974-es, az antiszemitizmus feltámadását bizonygató röpirat Kissinger-karikatúra melletti másik fő példája a Jézus Krisztus szupersztár bemutatója a Broadwayon. Az ADL nevű amerikai zsidó szervezet 1974-ben úgy vélekedett, hogy a Jézus Krisztus szupersztár című musical antiszemita alkotás, ami miatt az amerikai zsidóság kénytelen lesz elmenekülni az Egyesült Államokból.

A szétfröccsenő idiotizmus

Mi lehetett a baj a Szupersztárral? Ha ezt a kérdést meg tudjuk válaszolni, talán választ kapunk arra is, mi a baj Mel Gibson Passiójával.

Mert hát Webber musicaljében nincsenek „szétfröccsenő emberi testdarabok”, nincs „vértenger”, de még egy falat „vágóhídi tivornyát” sem találunk benne.

Webber musicaljében mindenekelőtt remek zene van. (Generációim számos tagja úgy vágott bele az angol nyelv elsajátításába, hogy miután megkaptuk végre a lemezt Jugóból, nekiestünk a szövegtárhoz, elkezdtek kiszótározni és megtanulni...)

Ez nem lehetett baj.

De igen: ez volt a baj. Túl népszerűvé vált a Jézus Krisztus szupersztár, s hát, mi tagadás, Jézusról szólt éppen. Az evangéliumról. A passióról. A szenvedésről és a megváltásról. És volt benne egy csomó zsidó főpap, egy hülye zsidó király – s egy fölénk magasztosuló Jézus, az Ember Fia, a Megváltó. A Messiás.

Ez volt a baj.

Jézus a baj.

Még mindig a szétfröccsenő idiotizmus

Gibson Passiójával is ez a baj.

Mel Gibson nem először tesz rossz fát a tűzre. Rossz fát tett a tűzre már akkor, amikor kiderült róla, hogy hithű katolikus. (Ha Európában élne, Kósáné Kovács Magda vele riogatna minket.) Rossz fát tett a tűzre, amikor nem tagadta meg az apját. Nagyon rossz fát tett a tűzre, amikor megcsinálta a Rettenthetetlen, s megformálta benne a skótok hősnéit, Wallace-nak alakját.

Ahogy azok a skót vademberek, arcukat nemzeti színekre mázolvá nekiesnek az angoloknak, holmi nemzeti érzéstől, nemzeti megszállottságtól vezérelve, soha föl nem adva a nemzeti függetlenség és szabadság álmát – no, hát az maga a tebe-lyult antiglobalizáció. A rasszista elfogódottság. S ahogy Wallace a kánpadon a végső bocsánatkérés helyett csak azt tudja üvöltölni, hogy „Szabadság!” – no, az ilyenek miatt nem lesz soha szép új világ megvilágítás meg internacionalizmus meg globalizáció meg műanyag és hamburger.

Az ilyenek miatt nem lesz soha olyan a világ, amilyenek az Olyanok elképzelik.

Valahogyan kultuszfilm lett a Rettenthetetlen, miképpen kultuszfilm lett a Gladiátor is, a Született gyilkosok is, a 15 perc hírnév is. Azok a filmek, amelyek arról szólnak, hogy most, itt, a szemünk előtt, a talpunk alatt rothad szét az a kultúra, az a civilizáció, amiről azt hisszük, hogy a létező világok legjobbika, hogy örökkévaló, hogy csak azért fejlődött az egész emberiség, hogy ez a mi civilizációnk létrejöhesse. Hogy mi létrejöhetünk.

És akkor ennyi rossz pont után Mel Gibson megcsinálta A passiót.

Rádadásul sehol semmi modernitás, semmi

posztmodern. Volt képe hozzá, hogy Jézust ne buzínak ábrázolja (pedig hogy örülne a Tilos Rádió...), gyáván nem arról értekeznek, hogy Jézus zsidó fattyú (pedig akkor *Eörsi István* rajongana érte), és annyira gyáva volt Mel Gibson, hogy egyetlen szexuális szálát nem vitt a történetbe, Jézus nem kívánja meg sem az anyját, sem valamelyik tanítványát, de még a Sátánnal sem fekszik össze (pedig ha így lenne, *Magyar Bálint* kötelezővé tenné a filmet az első osztályosoknak).

De nem.

Mel Gibson konokul ragaszkodik az evangélium szavaihoz. Máté evangéliumához elsősorban, amit onnan lehet tudni, hogy csak Máténál szerepel a híres-hírhedt mondat: „Vére rajtunk és fiainkon!” De erről majd később.

Az Újszövetség a baj

Ez a baj. Ettől antiszemita Mel Gibson (is). S lám, még be sem mutatták A passiót, máris jöttek a farizeusok, s bűnt kiáltottak. Jöttek, először Amerikában, jöttek ugyanazok, akik éppen harminc éve a Szupersztárt átkozták ki, és nekiestek Mel Gibsonnak. Szögezzük is le mindjárt: farizeusnak lenni nem „faji” kérdés. Ez pusztán lélek és elmeállapot kérdése. Morális kérdés. Mert senkit sem érdekel, hogy aki idióta, az zsidó-e éppen. Ezen semmi sem múlik. Konokul és kitartóan ragaszkodunk kell az igazsághoz: az idiotizmus sem faji kérdés. Az erkölcsatlenség sem faji kérdés. Miképpen a holokausztipar sem faji kérdés. Ez mind-mind morális kérdés.

Akkor tehát mi is Mel Gibson bűne?

Az, hogy betű szerint követi az evangéliumot.

S mert Amerika után mindjárt minálunk a legbuzgóbbak a farizeusok, hát miképpen sejteni lehetett, alig két nappal a magyarországi bemutatás után már meg is jelent a nyílt levél. Jegyzi pedig: *Endreffy Zoltán* filozófus, katolikus teológus, *Iványi Gábor* teológiai tanár, metodista lelkész, *Majsai Tamás* teológiai tanár, református lelkész, *Szöllőssy Ágnes* művészettörténész és *Tillmann József* filozófus. S kéri a nyílt levél szerzői, hogy aki egyetért velük, ilyen és ilyen címen csatlakozzon hozzájuk aláírásával.

Miért van az, hogy aki itthon töltötte az elmúlt 15 esztendő, hiba nélkül fel tudja sorolni mindazokat, akik alá fogják írni ezt a vérlázító és erkölcsstelen hülyeséget? Fel tudjuk sorolni, mert ők ugyanazok, akik a szent liberalizmus nevében kikerített maguknak, hogy éppen karácsonykor nem engedték levetíteni *Scorsese* filmjét, a Jézus utolsó megkísértését. Ezt pedig haladéktalanul betiltánák. Pedig Gibson filmje, szemben Scorsese alkotásával, szigorúan az Írást követi.

S miért erkölcsstelen? Miért hülyeség?

„A Názáreti Jézus szenvedéseinek öncélú, vértenger és szétfröccsenő emberi testdarabok vágóhídi tivornyájává torzított ábrázolása nem a Megváltó küldetéséről szól, hanem az Istentől való eltávolodást Isten megcsúfolásával áthidalni törekvő barbarizmus vámszedőinek lelkiüteméről.”

Ezért.

Nincsen Gibson filmjében öncélú vértenger stb. Személyes van benne. Az a szenvedés, ami elképzelhetetlen, s amit mindig is hajlamosak vagyunk (voltunk) eltávolítani lelkünkkel és tudatunkból, azt gondolván és híván, hogy az Isten Fia mégsem szenvedhetett úgy, mint egy gyarló földi halandó.

Jézus szenvedéseit áttemeltük a transzcendens világba, mint Jézust magát.

Az iszonyat felmutatásával Gibson visszahozza közénk a szenvedést is, Jézust is és a kérdést is: miképpen tudta mindezt vállalni miértünk az Ember Fia, s rászolgáltunk-e mi mindnyájan a megváltásra? Méltóak voltunk-e, vagyunk-e rá? Volt-e értelme?

Hát ezért. S még ezért is: „Külön is sajnálatos és undort keltő, hogy a médiumok képviselői ama bizonyos harminc ezüst kasszirozásának igyekezetében maguk is egy szintre kerültek a legsötétebb indulatok kalmáraival. Ebben az évben van éppen hatvan esztendeje annak, hogy a magyar zsidóságot – többek között a keresztény hagyomány által is formált gonosz indulatok miatt – mézárszékre adták. Ebben az évben vetíteni Mel Gibson filmjét nem más, mint médiakalandorság.”

Helyben vagyunk.

Mint harminc esztendeje a Szupersztár bemutatóján.

S legalább kibújt a szög a zsákból: „többek között a keresztény hagyomány által is formált gonosz indulatok miatt.” Igen, erről van szó. Erről szól a farizeusok egész élete. A keresztény hagyományokkal van a baj. Azok nem kellenének, azokat kellene végképp eltörölni. Kit érdekel, mit számít, hogy a keresztény hagyományoknak éppúgy nincsen semmi köze a holokauszthoz, mint a zsi-

dóknak a maguk teljességében Jézus megöléséhez. Sőt.

De a holokausztipar vámszedőit ez nem érdekli. Ez sem érdekli. Ha rajtuk múlta, akkor az amerikai zsidó szervezetek meg Iványi Gábor és Majsai Tamás írta a következő passió forgatókönyvét. S abban a farizeusok és a zsidó főpapok helyét náci egyenruhába bújt, látványosan német származású emberek játszanak. Csupa szőke, kék szemű, német náci. Rendező *Jancsó Miklós*. Akkor lehetne korbácsolni, szeget verni a Megváltó kezébe, akár milyen naturalisan. Az tetszene ezeknek.

S mit számít a Biblia, mit számítanak az evangélisták? Semmit. Az Újszövetség, Máté, Márk, Lukács és János akadály a holokausztipar virágzásának.

Mert nézzük csak: Majsai a Nap-keltében szerda reggel kijelenti, hogy a Barabás-történetnek nincs semmiféle történelmi alapja, ez (is) bizonyítja, hogy Gibson filmje antiszemita.

Akkor lássuk.

MÁTÉ: „A főpapok és a vének azonban rábeszéltek a népet, hogy Barabást kérjék ki, Jézust pedig ítéltessék el. A helytartó tehát megkérdezte tőlük: Mit akartok, melyiket bocsássam el a kettő közül? Barabást! – kiáltották.”

MÁRK: „Szokásban volt, hogy az ünnep napján szabadon bocsássák azt a foglyot, akit kértek. Volt a börtönben más lázadókkal együtt egy Barabás nevű. Ezek egy zendülés alkalmával gyilkosságot követtek el. A nép akkor eléje vonult, és kérte a kegyet, amit máskor is meg szokott adni. Pilátus megkérdezte tőlük: Akarjátok-e, hogy szabadon bocsássam a zsidók királyát? Észrevette ugyanis, hogy a főpapok irigységből szolgáltatták ki neki. A főpapok azonban fölizgatták a népet, hogy inkább Barabás szabadon bocsátását kérje.”

LUKÁCS: „Az ünnep napján szabadon kellett bocsátania egy foglyot. Akkor az egész tömeg kiáltozni kezdett: Pusztuljon ez! Bocsásd szabadon Barabást!”

JÁNOS: „Az a szokás nálatok, hogy húsvétkor szabadon engedjék valakit, akarjátok-e, hogy elbocsássam a zsidók királyát? De azok újra kiáltozni kezdtek: Nem ezt, hanem Barabást! Barabás pedig rabló volt.”

Végül arról a mondatról

„Vére rajtunk s fiainkon!” – ordítja a főpapok által felajzott tömeg Pilátus felé. Így számol be a történetekről Máté.

Mel Gibson nem volt hajlandó kivágni ezt a mondatot a filmből. Mindössze annyit tett meg, hogy nem feliratozzák, tehát aki nem beszél a latint és az arámit, az nem értesül róla. Nem, mert a holokausztipar mesterei szerint e mondat volna az antiszemitizmus melegágya.

Érdekes.

A Kádár-rendszer egyik legjobb színházi előadása a Csíksomlyói passió volt. Játsoztak vagy tíz évig, magam is láttam, úgy ötvenszer.

Tíz éven át, estéről estére a második felvonás végén beleordította a Várszínház sötétjébe *Botár Endre*, hogy „az ő vére rajtunk s a mi fiainkon!” Aztán nem történt semmi.

Tíz éven át soha senki nem jött ki úgy a színházból, hogy zsidót akar ölni. Vagy hogy a zsidók istengyilkosok.

Hja kérem, akkor még nem virágozott a holokausztipar. Nem tobzódtak a farizeusok. Nem fröccsent szét az idiotizmus.

Amúgy: vajon a farizeusok miért nem beszélnek Mel Gibson filmje kapcsán antiromanizmusról? Miért nem kiált senki bűnt, amikor a rómaiak aztán igazán nem bánnak kesztyűs kézzel az Ember Fiával? S miért kiáltanak antiszemitizmust, amikor a zsidó főpapok egy részének és a farizeusoknak a kivételével minden zsidó segít Jézusnak? Veronika is zsidó, s a férfi is, aki hurcolja a Megváltó keresztjét.

Akkor hát miért?

Talán csak nem azért, mert nincsenek megélhető rómaiak?

Menjen el mindenki Mel Gibson filmjére.

Tudják, miért? Mert az első öt perc után abba marad a pattogatottkukorica-zabálás. Mert nagyon tömény lesz a csönd. Mert történik valami a lelkekkel, s ez a valami szemmel látható, szinte tapintható. Mert a film hatására megtérnek az emberek a moziában. Mert Arizonában egy férfi több tucat betörést és rablást, Texasban egy fiatalember gyilkosságot, egy norvég neonáci pedig pokolgépes merénylet elkövetését vallotta be önként, miután megnézte A passiót.

Ez Mel Gibson bűne.

És még valamit: ha betiltják A passiót, akkor mindjárt másnap el kell égetni a Bibliát is. Legalábbis az Újszövetséget.

rajzról a fenti összegzést *Arnold Forster* és *Benjamin R. Epstein* írta a *The New Anti-Semitism* (Az új antiszemitizmus) című tanulmányban, amelyet az Anti-Defamation League (Rágalmazás-ellenes Liga, ADL) nevű amerikai zsidó szervezet megbízásából írtak és adtak ki. E tanulmány megjelent New Yorkban, 1974-ben, akinek kedve van hozzá, elolvashatja. Készült pedig annak bizonyítására, hogy az amerikai zsidóságot új antiszemitizmus fenyegeti, méghozzá heves. A tétel egyik bizonyítéka nevezett karikatúra Kissingerről. Egy Kissingerről készült, nem behízelgő karikatúra pedig akkor igazolhatja a feltámadó új és heves antiszemitizmust, ha Kissinger zsidó, s ebbéli mivoltában támadhatatlan és kikezdehetetlen. Vagyis Kissingert nem mint politikusot nem kedvelik, kedvelték egyesek, hanem mint zsidót. Ez itt már az örület – abnormalitás – előszója, de valóságosságához nem férhet kétség. Miképpen *Illyés Gyula* megjegyzi: „Eltörlhetné tíz évet vagy akár egy életet azzal, hogy a magyarságot, akár nép, akár fajta mivoltában hibáért ostromozta, sértegette, átkozta, mindez csipetnyi jogot sem ad arra, hogy a zsidóság esetleges fogyatékoságaira csak távolról is célozhass. A láthatatlan tömeg, amelyről azt hitted, már szétfolyt az ország testében, egyszerre eleven egységbe ugrik, s minden egysége úgy feszül feléd, mint a tuskédisznó lándzsái.” (Illyés Gyula, *Komlós Aladár: Zsidó sebek és bűnök; Pap Károly könyve, Nyugat, 1935–37 old.*) Ez persze mellékszál, mindössze a mi kelet-közép-európai létezésünkről fest némi képet. A lényeg most annyi, hogy Kissingerről, a politikusról Amerikában a hetvenes években nem lehetett előnytelen karikatúrát közzélni, mert az amerikai zsidó szervezetek – akik számon tartották, hogy Kissinger történetesen zsidó, holott ez ki a rosszabb érdekel? – ebből levezették a heves amerikai antiszemitizmus feltámadását. S hogy miért? Erre nézvést *Finkelstein* igazít el: „A szervezett amerikai zsidóság számára ez az új